

IRENA MILOŠ

Pandemija viceva u pandemiji korone: zaraza koju volimo

Zbijati šale na svoj i tuđi račun kojiput jest, a kojiput nije prikladno, no jedno je sigurno – svatko voli čuti dobar vic. O vicu kao o maloj književnoj strukturi, mikrostrukturi stila, već smo pisali (u članku *Stereotip u malome: U tome i jest vic!*, Hrvatski jezik 1/2, 2014.), no tad smo se, među ostalim, osvrnuli na podrijetlo vica, na njegovu strukturu, onako kako je tumače književni teoretičari, na kraju i na uopćene društvene stereotipe koji se vicevima prenose (o narodima, o plavušama i druge).

Iako nam od prošle godine, odnosno otkako se pojavio virus SARS-CoV 2, koji prouzročuje bolest COVID-19, a Svjetska zdravstvena organizacija proglasila izvanredno stanje velikih razmjera u području javnoga zdravlja, nije nimalo smiješno dok se brinemo za svoje zdravlje i zdravlje drugih (noseći maske i poštujući različite restriktivne mjere), došla je na vidjelo i ona stara: *Smijeh je najbolji i svima dostupan lijek*. U jeku pandemije jezik je tako pokazao svu svoju moć – u svim su jezicima niknuli neologizmi povezani s koronavirusom (zavirite u *Pojmovnik koronavirusa* Instituta za hrvatski jezik

i jezikoslovlje dostupan na mrežnoj stranici jezik.hr/koronavirus, u kojem ćete pronaći i riječ *koronahumor* uz definiciju 'humor povezan s koronavirusom'), proširilo se zdravstveno nazivlje (također slobodno zavirite uz *Pojmovnik* i u međunarodnu višejezičnu terminološku bazu IATE mrežno dostupnu na poveznici iate.europe.eu), a kad je bilo najteže (u blokadi s mjerama ograničenja kretanja), svi su posegnuli za onim univerzalnim – za humorom. Smijali smo se i zbijali šale o svemu – od iznenadne potrebe za kupnjom i gomilanjem zaliha toaletnoga papira (što je nakratko prouzročilo njegovu privremenu nestašicu na policama jer se one nisu mogle puniti brzinom kojom se prodavao) do mnogih drugih društvenih pojava – od nošenja maska i pranja ruku do držanja propisanoga dvometarskog razmaka od bilo kojega susjeda i poznanika. Vic za vicom u koronakrizi za mnoge zatočene u (samo)izolaciji i karanteni bio je vrijedan u očuvanju mentalnoga zdravlja, a šale su se neprestano širile SMS-ovima i društvenim mrežama. Pojavile su se i nove riječi, pa je za ljeto 2020. u jednoj slikovnoj dosjetki predloženo svim osobama ženskoga spola da kupe kupaći kostim pod nazivom *trikini*

(dvodijelni kostim manjih dimenzija, to jest bikini uz dodatak maske za lice u istome tonu). Zbijale su se tako šale na račun putovnice kao najnekorisnije isprave u 2020., na račun rođendanskih proslava (2020. ne moramo dodati svojim godinama jer je „nismo ni koristili”), na račun policije koja je „namjerno pustila snijeg da se vide tragovi onoga tko izlazi iz kuće”, a na društvenim mrežama, primjerice, osvanule su slike prepunih hladnjaka uz natpis: „Moj je frižider u samo jedan dan skupio 800 lajkova.”

Naši su susjedi u Slovenskome etnografskom muzeju u Ljubljani odlučili elektroničkom poštom prikupljati šale i pošalice na temu pandemije korone upravo kako bi zabilježili duh vremena, ali i ponudili svima (odraslima i djeci) dio univerzalnoga humora u vremenu u kojemu svi moraju ostati kod kuće, u kojemu nedostaje zabave i sadržaja na koje smo se naviknuli. Društveni (psih)analitičari složili su se također da se tjeskoba, depresija i svaki oblik malodušnosti može popraviti i spriječiti humorom. Elektronička tvornica smijeha, da je tako nazovemo, radila je svaki dan punom parom u cijelome svijetu. Spomenuti je Slovenski etnografski muzej (SEM) do trenutka pisanja ovoga članka objavio oko 800 šala povezanih s koronavirusom i pandemijom bolesti COVID-19, slikovnih (karikatura), pismenih i videosadržaja, pokazujući kako se ljudi u nemirnim i teškim vremenima osnažuju humorom. Nije neobično da vicevi zadobiju mjesto upravo u etnografskim muzejima (u kojima se, među ostalim, skuplja materijalna, društvena i duhovna baština) jer su oni isto tako vrijedan odraz razmišljanja naroda, duha koji imamo i koji je univerzalan, a smatra se da ga je i u aktualnome trenutku vrijedno zabilježiti jer ćemo ga tako spasiti od zaborava. Tako je i naš Etnografski muzej u Zagrebu svojedobno postavio izložbu viceva o plavušama (*Vic o plavuši – stereotipi u kojima živimo*, 2013. – 2014.), a ta je izložba uspješno posjetila i druge gradove.

Psiholozi su stoga zaključili da se humorom postiže psihološka žilavost jer nam on pomaže da prevladamo situacije u kojima nam se čini kako nema izlaza. Usto, iako se smijemo, ne znači da smo neozbiljni ili da ne shvaćamo posljedice pandemije.

Sociolozi također ističu pozitivnu stranu koronahumora jer su se, smatraju, na taj način prevladale otuđenost i odvojenost, odnosno dijeljenjem viceva, koji su iz svojega prirodnog pripovjednog, usmenog medija prešli u elektroničku razmjenu, udaljenost je (p)ostala samo fizička, ne i društvena.

Takav se humor u protoku vremena uvijek i nadograđuje, onako kako se razvijaju ili mijenjaju okolnosti, no zasad ne možemo znati što nam donose jesen i zima iako

su predviđanja epidemiologa takva da se čini kako ćemo još neko vrijeme živjeti u koronaokolnostima. Stoga je najbolje da se za te okolnosti ovom prigodom pripremimo zajedno kako najbolje možemo – jezikom i dosjetkama u njemu.

Za dobar početak nove jesenske sezone odabrali smo pregršt koronavirusa za koje smo potvrdili da su na mnogim jezicima nasmijavali sve nas kružeći diljem Europe. Od onih na račun izolacije, ograničenja kretanja, do onih o odnosima u obitelji i u susjedstvu, a sve ih možemo svesti pod staru narodnu poslovicu: *Klin se klinom izbija*.

Dnevna rutina u koroni: Kad mi se jede – jedem, kad mi se leži – legnem, kad mi se izlazi iz kuće – jedem pa legnem.

Šale na račun maska: Odem sa suprugom i djecom u prodavaonicu, vratimo se kući, skinemo maske, gledam – to nisu moji.

Životni standard u koroni i šale na račun samoizolacije: Napokon živim kao kralj. Samo iziđem na balkon i mahnem prolaznicima rukom.

Savjet za lakšu samoizolaciju: Slobodno se sami ošišajte, to će vas (za) držati u izolaciji još nekoliko tjedana dulje.

Higijenska mjera: Sad su svi napokon naučili kako treba prati ruke. Predlažem da idući mjesec ponovimo kako se uključuje žmigavac pri skretanju u drugu ulicu.

Poruka psihologa: Ako u izolaciji razgovarate sa svojim cvijećem ili namještajem, to je posve normalno, nemojte nas zvati zbog toga. Nazovite samo ako vam cvijeće i namještaj počnu odgovarati na pitanja.

Slobodno vrijeme u izolaciji: Uopće nije loše biti u karanteni. Samo neka mi netko objasni kako u jednome paketu od kilograma riže ima 2879 zrna, a u drugome 2890?!

Ruganje na račun (ne)poznatih činjenica o koronavirusu: Računalni stručnjaci kažu da se strpimo s COVID-om 19 jer najesen dolaze nove inačice: COVID-20 i COVID-20 Pro.

Šale na račun gospodarske krize prouzročene pandemijom COVID-a: Želite li reći da je svjetska ekonomija u doba korone zapala u krizu jer su ljudi počeli kupovati samo ono što im uistinu i treba?!

Šale na račun muško-ženskih odnosa: Jučer je moj suprug vidio bubu u kuhinji, sve je temeljito očistio i dezinficirao. Danas sam bubu premjestila u kupaonicu...